

INFORMAČNÉ NÁSTROJE VO VEREJNEJ POLITIKE

INFORMATION TOOLS IN PUBLIC POLICY

Stanislav Konečný¹

Abstrakt

Informačné nástroje sú uvádzané ako jeden zo základných typov nástrojov verejnej politiky spolu s nástrojmi právnymi a ekonomickými, prípadne ďalšími. Na rozdiel od právnych nástrojov a čiastočne aj ekonomických je však informačným nástrojom venovaná len pomerne malá pozornosť a zahŕňajú sa do nich rôzne jednotlivé nástroje viac-menej náhodne. V štúdii sa rozširuje celkový záber informačných nástrojov, ktoré využíva štát resp. verejná správa aj o informačné nástroje z prostredia trhu a občianskej spoločnosti. Tento rozšírený a otvorený súbor nástrojov sa potom v štúdii člení podľa funkcií, ktoré plnia, na informačné nástroje, ktoré majú všeobecný informačný charakter (napr. osvetové kampane, verejné diskusie), ktoré majú regulačný charakter (kvóty, grafikony a pod.), registračný charakter (identifikačné čísla, certifikáty, diplomy a pod.) a doplnkový resp. dobrovoľný charakter (rebríčky, ratingy, prieskumy a pod.).

Kľúčové slová

verejná politika, informačné nástroje verejnej politiky, typy informačných nástrojov

Abstract

Information tools are listed as one of the basic type of tools of public policy together with legal and economic tools. However, in contrast to the legal and partly also economic tools, only a relatively small amount of attention is paid to information tools and various individual tools are included more or less randomly. The study expands the overall range of information tools used by the state or public administration and also on information tools from the market environment and civil society. This extended and open set of tools is then divided in the study according to the functions they perform, into information tools of a general information nature (eg awareness campaigns, public debates), regulatory nature (quotas, charts, etc.), registration nature (identification numbers, certificates, diplomas, etc.) and additional or voluntary nature (rankings, ratings, surveys, etc.).

¹ Fakulta Verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Keywords

public policy, information tools of public policy, types of information tools

ÚVOD

Nástroje sú prostriedky, ktorými sa uplatňuje verejná politika v celom jej cykle: ktorými sa verejná politika formuluje, implementuje a evaluuje. Ľ. Malíková píše, že „vláda môže využívať celý rad nástrojov na dosahovanie politických cieľov ... slúžia ako prostriedky na usmernenie aktivít verejného života alebo riešenie konkrétnych problémov“ (Malíková, 2003: 28). M. Beblavý, ktorý sa problematike nástrojov verejnej politiky venuje podrobnejšie, ich charakterizuje ako „prostriedky, ktorými sa nositeľ moci pokúša uviesť svoje koncepcie, stratégie a zámery do praxe tak, aby skutočne fungovali a dosiahli vopred stanovený cieľ“ (Beblavý, 2002: 37). Identickú formuláciu používajú aj ďalší autori (Adamcová a Klus, 2006: 50).

Ľ. Malíková rozlišuje nástroje legislatívne (ale nazýva ich aj právne), ekonomické, organizačno-administratívne a informačné (Malíková, 2003: 28–31). M. Potůček rozlišuje medzi nástrojmi a) nástroje strategického riadenia (vízie, stratégie, koncepcie, cieľové programy, plány), b) politické deklarácie (vládne vyhlásenia, stanovenie aktuálnych tém a úloh), c) právne a organizačné normy, ich tvorba a aplikácia, d) fiškálne nástroje (regulácia príjmov a výdajov verejných rozpočtov, distribúcia a redistribúcia finančných zdrojov), e) organizovanie, manažment realizácie, f) výchova a indoktrinácia (Potůček, 2008).

Zdanlivá jednota prístupov k typom nástrojov verejnej politiky môže viesť k pocitu, že ide o celkom bezproblémovú takpovediac rutinnú, či technickú oblasť verejnej politiky, ale situácia je v skutočnosti oveľa zložitejšia, najmä ak si chceme všimnúť špecifickú problematiku miesta, ktoré medzi týmito nástrojmi zaujímajú práve informačné nástroje.

SÚČASNÝ STAV POZNANIA

Snaha o poznanie situácie v nástrojoch verejnej politiky doposiaľ vyústila väčšinou len do určitých typológií týchto nástrojov a v ich rámci väčšinou len do pomerne náhodného uvádzania niektorých nástrojov ako príklady. Bohatstvo reálne využívaných nástrojov verejnej politiky si však žiada aj analytickejší pohľad do jednotlivých skupín či typov nástrojov.

Nástroje pritom možno typologizovať rôznymi spôsobmi, napríklad: podľa zdrojov alebo kapacít, ktoré si vyžadujú; podľa činnosti, ktorú väčšinou podporujú (napríklad nástroje formulácie, implementácie a evaluácie); podľa priestorových súvislostí a pod. (Turnpenny

et. all, 2015: 18). Nilsson (2008: 345–347) rozlišuje nástroje jednoduché, formálne a zložitejšie atď. Rozšírená je aj klasifikácia nástrojov verejnej politiky do troch veľkých kategórií, ktorú uvádza aj Guy B Peters (1998: 38–45), rozlišujúc

- regulačné nástroje, využívajúce právne nástroje pre reguláciu sociálnych a trhových interakcií: aktéri sú povinní konať v rámci niektorých jasne definovaných hraníc toho, čo je povolené a čo nie je povolené. Povinné opatrenia sú zvyčajne podporované hrozbami sankcií v prípadoch nedodržania. Tieto sankcie môžu mať rôzny charakter (pokuty a iné hospodárske sankcie, dočasné odňatie práv a pod.), Niektorí autori sa domnievajú, že sankcionovanie je najdôležitejšou vlastnosťou regulačných nástrojov. Iní vnímajú normatívnu autoritu vlád ako najdôležitejšiu črtu týchto nástrojov (preto sa zameriavajú na ich normatívno-pozitívnu stránku);

- ekonomické a finančné nástroje, ktoré smerujú k rôznym hospodárskym alebo sociálnym činnostiam: vo všeobecnosti môžu zahŕňať ekonomické prostriedky v hotovosti alebo v naturáliách a môžu byť založené na pozitívnych stimuloch (povzbudzovaní, podpore určitých činnostiach) alebo odrádzajúcich opatreniach (odrádzajúcich, obmedzujúcich určité činnosti);

- mäkké nástroje sa vyznačujú tým, že sú dobrovoľné a nedonucovacie, poskytujú odporúčania, ponúkajú dobrovoľné alebo zmluvné dohody. Príkladmi týchto nástrojov sú kampane, etické kódexy, odporúčania, verejno-súkromné partnerstvá.

Rôzne vymedzenia a klasifikácie nástrojov verejnej politiky nachádzame už u H. Lasswella, ale spomedzi viacerých významných klasických autorov sa nástrojom verejnej politiky venoval veľmi intenzívne napríklad Michael Howlett, z ktorého klasifikácií môžeme uviesť napríklad nasledovnú, charakterizovanú ako taxonómia základných nástrojov verejnej politiky, využívaných štátom:

Tab. 1 Základné nástroje verejnej politiky

Ciele	klúčové (nodality)	mocenské (authority)	finančné (treasury)	organizačné (organization)
zmena správania aktérov	poradenstvo výcvik	predpisy poplatky licencie	granty úvery dane	úradná administratíva verejné podniky
monitorovanie správania aktérov	výkazy evidencie	sčítania ľudu konzultácie	prieskumy verejnej mienky policačné hlásenia	vedenie záznamov prieskumy

Prameň: Howlett, 2005: 36

Rozsiahlu klasifikáciu nástrojov zverejnil aj Martin Klus, ktorý rozlišuje nástroje

- právne, ktoré ďalej delí na 1) formálne, teda záväzné a vynútiteľné, 2) neformálne, teda nezáväzné, resp. odporúčania, prípadne iné motivačné, 3) dekriminalizáciu a legalizáciu, 4) rovnosť a pozitívnu diskrimináciu. 4) delegovanie rozhodovacej právomoci;

- ekonomické, tvoriace účasť hospodárskej politiky štátu, ku ktorým patria aj 1) dane, vrátane daňových prirážok, 2) dotácie, ku ktorým patria aj granty, kupóny, pôžičky, dražby a poplatky;
- informačné, do okruhu ktorých patrí 1) vzdelávanie a šírenie informácií, 2) licencie a certifikáty, 3) presviedčanie a nabádanie, vrátane kampaní, 4) rebríčky, súťaže
- administratívne;
- špecifické, ktoré člení na 1) legálne: lobing, petície, nátlakové akcie a 2) nelegálne: klientelizmus, úplatkárstvo, vydieranie (Klus, 2007).

Inú klasifikáciu nástrojov verejnej politiky publikovalo v roku 1997 OECD:

Tab. 2 Klasifikácia nástrojov verejnej politiky podľa OECD

Typ	Nástroj	Prostredníctvom
informácie	poradenstvo	masového šírenia
	pokyny	selektívneho šírenia
	údaje a informácie	reklamy a PR nástrojov
	hrozby a presviedčania	koncentrácia na kľúčových aktérov
	dohody	reakcie na žiadosti
ekonomické	výhodné transakcie	verejného obstarávania
	motivačné a demotivačné nástroje	daňových úľav
	dohodnuté výhody	grantov, úverov a dotácií
administratívne	poskytovanie špecializovaných služieb	
	využitie kvalifikovanej pracovnej sily	
	administrácia existujúcou štátnou organizáciou	
	monitorovanie a inšpekcia	
	dozor a zásahy smerujúce k náprave	
absencia konania	spoliehanie sa na trhové sily	
	spoliehanie sa na spoločenskú kontrolu	
	samoregulácia	

Prameň: Beblavý – Sičáková 2001, s. 8

Iná tabuľka klasifikácie nástrojov verejnej politiky, ktorú opakujú u nás viacerí autori, a ktorá sa nám javí oveľa zrozumiteľnejšia, obsahuje tieto položky:

Tab. 3 Klasifikácia nástrojov verejnej politiky

Použité nástroje, formálnosť nástrojov	Právne	Ekonomické	Informačné	Administratívne
Povinné nástroje (regulácia)	právny rámec (občianske a trestné právo)	regulácia (kontroly cien, množstva, produkcie, vstupu a výstupu z priemyselného odvetvia)	priame poskytovanie informácií (povinné zverejňovanie informácií)	priame poskytovanie služieb štátom
	právna úprava (predpisy, povolenia, zákazy, nariadenia vlády, vyhlášky)	dane, clá	nepriame poskytovanie informácií (vydávanie licencií, registrácia a certifikácia)	budovanie infraštruktúry, posilňovanie ľudských zdrojov
Zmiešané nástroje (pozitívne a negatívne stimuly)	kvóty, pozitívna diskriminácia	dotácie (kupóny, pôžičky, granty, daňové zvýhodnenie)	poskytovanie a šírenie informácií (kampane)	nepriame poskytovanie služieb pomocou nezávislých organizácií
	rozhodovacia právomoc, inštrukcie, príručky	aukcia práv	nabádanie	
	štandardy, konvencie, usmernenia	dane, užívateľské poplatky	odrádzanie, tľmenie nadmerného dopytu	kontrahovanie
Dobrovoľné nástroje	etické kódexy, odporúčania, neformálne normy, dobrý príklad, spoločenské zvyky		ceny, rebríčky kvality	neziskové organizácie
				rodina, komunita
				trh

Existujú aj podrobnejšie popisy obsahu jednotlivých položiek, ktoré sú obsiahnuté v tejto tabuľke (Beblavý, 2002; Adamcová a Klus 2006: 52–67), ale v úhrne však aj vďaka tomu (ako aj vďaka tomu, že v toľkých publikáciách sa objavujú v tabuľke obsiahnuté tie isté nástroje) môže vzniknúť dojem, akoby išlo vyčerpávajúci zoznam. Proti tomu však svedčia nielen určité kritériálne nejasnosti v usporiadaní týchto nástrojov, ale napríklad aj taký detail, akým je absencia (?) dobrovoľných ekonomických nástrojov v rámci tejto klasifikácie. Ako píše M. Potůček (2016: 67): „napriek tomu, že typológii nástrojov verejnej politiky venuje odborná literatúra veľkú pozornosť, z ich prehľadu vyplýva, že medzi odborníkmi nepanuje zhoda“.

V skutočnosti popri pár či pár desiatkach nástrojov, ktoré vidíme či by sme mohli vidieť v tejto klasifikácii existujú stovky ďalších a niekedy ešte dôležitejších. Pokúsime sa na ich existenciu poukázať bez toho, aby sme chceli nahradiť či spochybniť vyššie uvedené klasifikácie. Môžeme ich pritom usporiadať do nasledovných skupín, ktoré majú určité spoločné črty:

- a) nástroje koncepčné, resp. prípravné, ktoré plnia svoju úlohu najmä vo fáze formulácie cieľov verejnej politiky, resp. pri identifikovaní problémov, ktorými sa má verejná politika zaoberať – preto ich možno charakterizovať aj ako nástroje prevažne formulačné;
- b) nástroje legislatívne, alebo – presnejšie – právne, obsahujúce vždy určitú mieru záväznosti a niekedy aj sankčnosť; ktoré nachádzajú svoje uplatnenie najmä vo fáze implementačnej rovnako ako
- c) nástroje ekonomické, niekedy zúžene charakterizované ako finančné či peňažné;
- d) nástroje informačné, najčastejšie využívané v fáze evaluačnej, ale zďaleka nielen v nej;
- e) nástroje organizačno-administratívne, ktoré sú takisto najviac späté s fázou implementácie.

SKÚMANÁ PROBLEMATIKA A POUŽITÉ METÓDY

Náš pohľad na problematiku nástrojov verejnej politiky nie je vedený myšlienkou vypracovania nejakej dokonalej typológie či nebodaj úplného zoznamu všetkých možných či aspoň reálne existujúcich nástrojov verejnej politiky. Bráni tomu okrem iného aj skutočnosť, že nástrojov verejnej politiky je neskutočné množstvo: okrem tých, ktorú majú uplatnenie v celom rade verejných politík (ako napr. zákony), existujú aj nástroje, ktoré majú špecifické použitie v jednotlivých politikách (napr. grafikon v dopravnej politike), pričom neustále dochádza k tvorbe nových nástrojov (napr. šrotovné v hospodárskej politike).

Všetky doterajšie klasifikácie nástrojov verejnej politiky majú však spoločné obmedzenie: takmer výlučne sa zaoberajú nástrojmi, ktoré vo svojej praxi využívajú aktéri z prostredia štátu resp. verejnej moci. Na jednej strane je to objektívne podmienené doterajším vývojom, keď aktéri politiky pochádzali predovšetkým z tohto systému spoločenskej regulácie, na druhej strane je to jednoducho rest teórie verejnej politiky, ktorý sa pokúsime v nasledujúcich riadkoch aspoň čiastočne od-strániť a venovať pozornosť aj nástrojom, využívaným aktérmi z prostredia trhu či občianskej spoločnosti.

Práve rozšírenie spektra informačných nástrojov verejnej politiky o nástroje, ktoré nie sú vo výlučnej pôsobnosti aktérov z prostredia verejnej moci, ale aj aktérov z prostredia trhu či z prostredia občianskej spoločnosti je prvým cieľom tejto štúdie. Druhým cieľom potom je pokus o ich usporiadanie, o ich vnútornú typologizáciu v závislosti na rôznych funkciách, ktoré tieto informačné nástroje vo verejnej politike plnia.

VÝSLEDKY

Podľa názoru M. Adamcovej a M. Klusa „zo všetkých prostriedkov ovplyvňovania ľudského správania sú informácie tým najzložitejším. Presvedčanie na základe argumentov a dobrovoľná zmena správania sú však základom mnohých politických koncepcií a riešení. Jednou z podmienok dobre fungujúcej spoločnosti je, že o dostupných alternatívach musia mať jednotlivci k dispozícii všetky informácie“ (Adamcová a Klus, 2006: 60).

Veľkú pozornosť tejto skupine nástrojov, ktorú označuje ako „informačné a komunikačné nástroje“ venuje M. Potůček (2016: 75–80). Uvádza medzi nimi nástroje, ktoré otvorene alebo skryto sa snažia ovplyvniť správanie vybraných aktérov, ako napríklad propagandu, indoktrináciu, ale lobing a činnosť útvarov vzťahov s verejnosťou, tiež osvetové kampane a politické vzdelávanie, ako aj verejné diskusie. Môžeme povedať, že tieto nástroje vzdelávania a informovania verejnosti, vrátane rôznych foriem spravodajstva a poradenstva majú **všeobecný informačný charakter**.

Práve dostatok nemanipulovaných informácií je predpokladom slobodného fungovania spoločnosti – ľudstvo má dostatok príšerných skúseností z ideologickou manipuláciou s informáciami, čo – žiaľ – zďaleka nebola len charakteristika totalitných režimov. „Presvedčanie hrá dôležitú úlohu pri akceptácii verejnej politiky zo strany verejnosti. Preto sa základnou súčasťou práce vlád, ministerstiev a štátnych inštitúcií stávajú komunikačné stratégie, informačné odbory alebo pracovníci útvarov vzťahov s verejnosťou (public relations), ktorí zabezpečujú, že základné informácie a posolstvo o konkrétnej politike sa prostredníctvom médií dostane k verejnosti“ (tamže, s. 63). Nezastupiteľnú úlohu pri uplatňovaní informačných nástrojov v spoločnosti majú preto aktéri z prostredia občianskej spoločnosti, najmä tzv. watch-dogs, ktorí však spravidla nemajú k dispozícii tie realizačné možnosti pre šírenie neskreslených informácií, ako ich má k dispozícii štát. V prípade informačných nástrojov ide pritom o veľmi pestrú skupinu nástrojov, čo vyplýva aj z toho, že ich uplatnenie nie je len v rámci evaluačnej fázy cyklu verejnej politiky, ale sú využívané aj vo fázach formulácie a implementácie. Ich všeobecnou charakteristikou je, že ide o súbory informácií, ktorými buď priamo regulujeme procesy vo verejnej politike, buď nimi tieto procesy monitorujeme, prípadne určité ich výsledky registrujeme, alebo o nich verejnosť informujeme (a to buď všeobecne alebo konkrétne). Aj keď to nie je vždy zrejmé na prvý pohľad, ich existencia je spojená s kolektivizáciou záujmov či už tým, že sú zakotvené v nejakom zákone alebo sú rešpektované na základe určitej dohody alebo na základe kolektivizovanej dobrovoľnosti.

Regulačný charakter majú napríklad niektoré informačné nástroje záväzného charakteru, využívané v niektorých špecifických verejných politikách. Základný nástroj tu však

reprezentuje Zbierka zákonov, pomocou ktorej je verejnosť informovaná o tom, ktoré všeobecne záväzné právne predpisy regulačne platia v Slovenskej republike. V dopravnej politike je napríklad takýmto informačným nástrojom grafikon železničnej dopravy (záväzne regulujúci chody vlakových súprav na železničnej ceste), v štátnej vzdelávacej politike štátny vzdelávací program (záväzne regulujúci obsah učiva na základných a stredných školách), v zdravotnej politike katalóg výkonov poskytovanej zdravotnej starostlivosti, kvóty v hospodárskych politikách (napr. emisné kvóty) a pod.

Registračný charakter, dôležitý pri monitorovaní v realizačnej ale i evaluačnej fáze cyklu verejnej politiky majú také informačné nástroje, akými sú napríklad popisné číslo nehnuteľnosti, číslo katastrálneho územia, identifikačné číslo organizácie, daňové informačné číslo, matričné záznamy, rodné číslo, záznamy v heraldickom registri a pod. Obsah všetkých verejných registrov možno pritom považovať prinajmenšom potenciálne za informačné nástroje verejnej politiky. Tento segment informačných nástrojov má v súčasnosti tendenciu k aplikácii e-governmentu a k využívaniu čipových technológií, ako to vidíme pri osobných identifikačných dokladoch (občianskych preukazoch, pasoch a pod.).

Niektoré informačné nástroje sú zároveň nosičmi oprávnenia pre výkon určitých činností, regulovaných vo verejnom záujme. Zapísanie školy do registra – Siete škôl a školských zariadení SR – umožňuje škole vydávať vysvedčenia ako štátom uznávané dokumenty; verejná sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti identifikuje poskytovateľov, ktorí majú aspoň s jednou zdravotnou poisťovňou uzatvorenú zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti a pod. Takýmito informačnými nástrojmi sú ale napríklad aj osobný identifikačný doklad, pas, vodičský preukaz, živnostenské oprávnenie, rôzne certifikáty, licencie (porovnaj Adamcová a Klus 2006: 62–63), vysvedčenia (aj maturitné), diplomy (aj vysokoškolské), osvedčenia ale napríklad aj výpis či opis z registra trestov. Vyjadruje sa nimi obvykle v zákonoch zakotvená povinnosť poskytovať určité informácie vo verejnom záujme – generálnou normou tohto typu je u nás napríklad zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Tento zákon vťahuje do systému informačných nástrojov aj rôzne databázy subjektov verejnej správy, prístup daňovým a majetkovým priznaniám verejných činiteľov, výročné správy a verejné odpočty štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií a pod.

Podobný charakter má napríklad aj povinnosť poskytovať informácie vo verejnom záujme, slúžiace k ochrane spotrebiteľa, ako sú napríklad rôzne výrobkové informácie (čiarové kódy a QR kódy, názvy výrobkov v úradnom jazyku a ich cena, všeobecne rôzne spotrebiteľské pokyny a inštrukcie, návody na použitie, symboly pre správny spôsob čistenia u odevov a textilných výrobkov, zloženie, výživové údaje, hmotnosť atď. u potravinárskych výrobkov, energetická trieda u elektro-spotrebičov atď., varovné nápisy na obaloch cigariet ako nástroj antifajčiarskej politiky, výstražné signály a symboly, príbalové lístky u liekov, ale – v širšom kontexte – aj mapy, turistické značky a pod. ako nástroje politiky cestovného ruchu a pod.). Špecifický charakter má aj zverejňovanie rôznych výstrah, ktoré môžu mať charakter ochrany vo verejnom záujme (informácia o hygienicky závadnom zdroji vody a pod.).

Dobrovoľný resp. doplnkový charakter v tomto smere – a často z prostredia trhu alebo aj občianskej spoločnosti – majú aj informačné nástroje akými sú rôzne spotrebiteľské

rebríčky, ratingy, prieskumy, štatistiky a pod. „Mnohé vlády, profesionálne združenia a médiá vytvárajú neformálne rebríčky kvality produktov a služieb a tie produkty a služby, ktoré poskytujú najvyššiu kvalitu, odmeňujú cenami. Podobne i sprostredkovateľské skupiny pripravujú prehľady produktov, v ktorých zohľadňujú ich rozličné aspekty: bezpečnosť, dizajn, kvalitu, cenu. Organizácie môžu spotrebiteľom poskytovať správy s porovnávacími informáciami o výkonnosti organizácií, napríklad škôl či nemocníc. Rebríčky kvality sa dajú použiť i opačne – vyhlásením najnekvalitnejšieho produktu, prípadne poskytovateľa služby: Pri zverejňovaní takýchto informácií je však nevyhnutné zvážiť všetky faktory. Tie nástroje možno použiť aj v rámci štátnej správy, kde sa napríklad uskutočňuje súťaž o najlepšiu výročnú správu“ (Adamcová a Klus, 2006: 63).

Dobrovoľný charakter môžu mať aj niektoré nástroje, ktoré ako motivačné využíva štát – napr. na zapojenie verejnosti do povinnosti vydávania účtovných dokladov zavedená tzv. bločková lotéria.

Úlohou ďalšej časti informačných nástrojov verejnej politiky je všeobecné poskytovanie informácií verejnosti a tým snaha orientovať ju v súlade s verejnými záujmami. Základnými nástrojmi v tomto smere sú však celé systémy vzdelávania – predovšetkým formálneho, ale aj neformálneho a informálneho. „Aktívne šírené informácie majú často všeobecnú povahu. Z tohto hľadiska sú veľmi mocným nástrojom médiá a školy, najmä zavádzanie nových učebných osnov a materiálov, dokumentárne filmy, vysielanie rozhlasu, putovné výstavy, sponzorovanie vedeckých konferencií, označovanie kvality informačnými nálepkami v istých oblastiach, výstavy a múzeá“ (Adamcová a Klus, 2006: 62). Okrem nástrojov školskej politiky možno teda za nástroje informačnej politiky počítať aj rôzne školenia, informačné kampane, pôsobenie médií (osobitne spravodajstva) a sociál-nych sietí, dokumentárne filmy a výstavy, poradenstvo a pod.

DISKUSIA

Ako sme naznačili aj v úvode a ako potvrdzujú aj niektoré vyššie uvádzané informačné nástroje, v akejkolvek klasifikácii nástrojov verejnej politiky dochádza často k prelínaniu medzi jednotlivými kategóriami: zákon o slobodnom prístupe k informáciám je nástrojom informačným aj právnym a pod.

Napokon v praxi sa často potvrdzuje, že neexistuje medzi nástrojmi verejnej politiky žiadny sólový „čarovný prútik“, ktorým by bolo možné vo verejnej politike riešiť problémy či dosahovať ciele: vždy ide o kombináciu viacerých nástrojov a spravidla je dôležitá práve ich kombinácia, ktorá znamená koordinované využívanie nástrojov s rôznymi charakteristikami.

ZÁVER

Informačným nástrojom vo verejnej politike bola doposiaľ venovaná pomerne malá pozornosť – najmä v porovnaní s nástrojmi právnymi a ekonomickými (Konečný, 2019). Tomu zodpovedá aj pomerne pestrý ale i náhodný charakter nástrojov, identifikovaných svojou príslušnosťou do tohto typu nástrojov. Uvádzajú sa tu celkom konfúzne nástroje ako vzdelávanie, šírenie informácií, licencie, certifikáty, presvedčovanie a nabádanie, kampane, rebríčky, súťaže, poradenstvo, pokyny, údaje a informácie, hrozby a presvedčanie, dohody, priame a nepriame poskytovanie informácií, ceny, odrádzanie, tlmenie nadmerného dopytu atď. Preto je veľmi potrebné analyzovať a určitým spôsobom usporiadať nielen takto živelne identifikované nástroje, ale vytvoriť aj systém či aspoň štruktúru, do ktorej by bolo možné priradovať aj ďalšie nástroje predovšetkým z hľadiska špecifických funkcií, ktoré vo verejnej politike plnia. Ukazuje sa ako možné a aj ako potrebné rozlišovať informačné nástroje, ktoré majú všeobecný informačný charakter, ktoré majú regulačný charakter, registračný a dobrovoľný (doplnkový) charakter.

Literatúra

ADAMCOVÁ, M, a KLUS, M. *Verejná politika*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela 2006. ISBN 80-8083-205-6.

BEBLAVÝ, M. (ed.): *Manuál pre tvorbu verejnej politiky*. Bratislava: SGI, 2002. ISBN 80-89041-51-5.

HOWLETT, M. What is a policy instrument? Tools, mixes, and implementation styles. In: ELIADIS, P.; HILL, Margaret M. and HOWLETT, M. *Designing Government: From Instruments to Governance*. Montreal: McGill Quenn's University Press, 2005, p. 31–50. ISBN 978-0773528451.

KLUS, M. *Verejná politika – Priestor. Efektívnosť. Nástroje. Nové výzvy*. Sládkovičovo: Vysoká škola v Sládkovičove, 2007. ISBN 978-80-89267-10-1.

KONEČNÝ, S. Ekonomické nástroje v teórii verejnej politiky. In: *Verejná správa a spoločnosť*, 2019, roč. 20, č. 1, s. 61–84. ISSN 1335-7182.

MALÍKOVÁ, Ľ. *Verejná politika. Aktéri a procesy*. Bratislava: Univerzita Komenského 2003. ISBN 80-223-1800-0.

NILSSON, M. et all. The use and non-use of policy appraisal tools in public policy making, In: *Policy Sciences*, 2008, vol. 41 no. 4, p. 335-355. ISSN: 0032-2687.

PETERS, Guy B. and LINDER, Stephen H. The study of policy instruments: four schools

of thought, In: PETERS, Guy B. and NISPEN Frans K.M. (Eds.), *Public Policy Instruments. Evaluating the Tools of Public Administration*. Cheltenham: Edward Elgar, 1998, p. 33–45, ISBN 185898744X.

POTŮČEK, M. *Veřejná politika 1. Přednášky. Tema 10: Implementace a hodnocení veřejných politik*. Praha: FSV UK, 2008. [Powerpointová prezentácia.] (Citované 15. 12. 2020.) Dostupné z: http://www.martinpotucek.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=186&lang=cs.

POTŮČEK, M. a kol. *Veřejná politika*. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-591-6.

TURNPENNY, John R. et al. The tools of policy formulation: an introduction. In: JORDAN, Andrew J. and TURNPENNY, John R. (Eds.) *The Tools of Policy Formulation: Actors, Capacities, Venues and Effects*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2015, p. 3–29. ISBN 978-1-78347-704-3.

Kontakt

doc. Ing. PhDr. Stanislav Konečný, PhD.
Fakulta Verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Popradská 250, 040 11 Košice, Slovensko
stanislav.konecny@upjs.sk